

Кривцова Валентина Михайлівна,

*завідувач кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
к.і.н., доцент,
Заслужений працівник освіти України*

МІСЦЕ КАФЕДРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В СИСТЕМІ СВІТОВИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Кафедра європейської інтеграції Одеського регіонального інституту державного управління при Президентові України стала однією з перших в Україні кафедрою, яка спеціалізувалась на комплексному викладанні та дослідженні інтеграційних процесів в Європі та світі.

Ще у 1996 році до навчального плану підготовки магістрів державного управління в інституті була запропонована дисципліна «Світова та європейська інтеграція», піонерами розробки якої були професор Балабаєва З. В. та доцент Кривцова В. М.

На кафедрі в різні часи працювали та працюють досвідчені спеціалісти з проблем глобалізації та світових інтеграційних процесів: д.геогр.н., професор Дергачов В. О., д.політ.н., професор Пойченко А. М., Заслужений працівник освіти України, к.і.н., доцент Кривцова В. М., к.держ. упр., доцент Нагорна І. В., к. політ.н., доцент Кадук Н. І., к.психол.н., доцент Овчар О. М., к.держ. упр. Кривцова О. М. Пляду спеціалістів з національної безпеки представляють к.і.н., доцент Кривоцюк П. С., к.військ.н., с.н.с. Остапенко О. А., к.і.н., доцент Усатюк І. Ф. Проблематикою європейської державної служби, міжнародної освіти та Болонського процесу займаються к.держ. упр., доцент Колісниченко Н. М., к.політ.н., доцент Кадук Н. І. У галузі міжнародної та зовнішньоекономічної діяльності кафедру представляють д.е.н., професор Харічков С. К., д.е.н. Горячук В. Ф., д.е.н. Запша Г. М., к.т.н., доцент Комаровський В. В., к.держ. упр. Стеценко І. А.

З дня заснування кафедру очолює Заслужений працівник освіти, к.і.н., доцент Кривцова В.М.

Стали викладачами кафедри й її колишні аспіранти Ягунов Д. В., Сторожук Р. П., Кадук Н. І., Стеценко І.А., Кривцова О. М.

Більшість членів кафедри пройшли стажування у провідних університетах США (Колісниченко Н. М., Комаровський В. В.), Великої Британії (Кривцова В. М., Нагорна І. В., Ягунов Д. В., Сторожук Р. П.), Франції (Кривцова О. М.), Німеччини (Кривцова В. М., Кривоцюк П. С.), Іспанії та Італії (Колісниченко Н. М.), а нині залучаються як експерти міжнародних програм Європейської Комісії, Агентства міжнародного розвитку США, Міжнародним фондом «Відродження».

Місією кафедри є формування у випускників Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України знань, умінь, навичок та стратегічного мислення, необхідних при виконанні управлінських функцій, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки України та сприянням процесу європейської інтеграції шляхом модернізації системи державної служби згідно з європейськими стандартами державного управління.

Для досягнення поставлених цілей кафедра організовує та бере безпосередню участь у підготовці управлінців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за спеціальністю «Державне управління». Поглиблена підготовка випускників інституту до виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки та реалізацією політики євроінтеграції у різних сферах життєдіяльності суспільства та держави відбувається протягом навчання слухачів на спеціалізації «Європейська інтеграція в умовах глобального врядування».

З моменту свого створення кафедра опанувала нові сфери української вищої школи. Навчальної дисципліни «Європейська інтеграція» не існувало, не було постійних курсів з цієї те-

**СПЕЦВИПУСК ДО 20-РІЧЧЯ ОРІДУ НАДУ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

матики, а також і необхідного методичного забезпечення. Своє головне завдання кафедра вбачала в тому, щоб перетворити накопичені академічною наукою знання в інститутські дисципліни, які необхідно було органічно вписати в систему підготовки майбутніх державних службовців.

На сьогодні для денної, вечірньої, заочної та заочно-дистанційної форми навчання кафедра розробила такі навчальні робочі програми: за спеціальністю «Державне управління» – «Політика європейської інтеграції», «Європейська інтеграція та міжнародна співпраця», «Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи», «Внутрішній ринок Європейського Союзу та міжнародна економічна інтеграція», «Соціальні аспекти європейської інтеграції», «Відносини Україна – ЄС», за спеціальністю «Менеджмент організацій інвестиційної діяльності» – «Концептуальні основи національної безпеки України», а також за спеціальністю «Управління проектами» – «Міжнародні проекти і програми», «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства», «Міжнародні економічні відносини».

Навчальні програми з європейської інтеграції ґрунтуються на зарубіжних і вітчизняних навчально-методичних матеріалах. Використовуючи англійську та інші іноземні мови, науково-педагогічні працівники забезпечили кафедру необхідними навчально-методичними матеріалами. Кожен викладач привніс частинку свого досвіду, натхнення, виразності та структурності з різних сфер діяльності, що і нині забезпечує безперервний інформаційний потік, який суттєво збагачує науковий доробок кафедри.

Крім того, вивчення дисциплін нормативного курсу, які викладає кафедра, а також навчання на спеціалізації, надає кожному слухачеві реальні практичні навички, необхідні у діяльності сучасного управлінця: уміння готувати аналітичні довідки, пропозиції, рекомендації щодо державної політики у сфері європейської інтеграції, способів, форм і методів її реалізації на підставі аналізу зарубіжного досвіду; надавати консультації представникам органів державної влади й місцевого самоврядування щодо вибору ефективних інструментів і варіантів реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції на місцевому, регіональному і національному рівнях, а також у межах певної галузі, виходячи з чинного законодавства й наявного євроінтеграційного досвіду; застосовувати основні принципи та інструменти правничої методики у конкретних питаннях, пов'язаних із європейським правом; розробляти пропозиції (проекти) щодо вдосконалення державного регулювання ринкових відносин в Україні та окремих галузей економіки з позиції їх відповідності європейським стандартам; застосовувати інструменти оцінювання організаційного розвитку та адміністративної спроможності державних інституцій та вироблення рекомендацій відповідно до результатів оцінювання.

Попит зі сторони органів державної влади на спеціалістів, здатних компетентно взаємодіяти з Європейським Союзом, висунув необхідність передачі молодому поколінню накопиченого багажу наукових знань. Формування навчальної дисципліни «Європейська інтеграція» стало важливим етапом формування вітчизняної наукової школи інтеграційних досліджень.

Сучасні методики викладання, що застосовуються педагогами кафедри європейської інтеграції, забезпечують: вдосконалення дискусійних та лідерських навичок слухачів; тренування навичок аналізу інформації та вироблення рішень. Колектив кафедри постійно відкритий для діалогу з метою врахування пропозицій та побажань слухачів щодо вдосконалення навчально-освітнього процесу.

Одними із перших в ОРІДУ викладачі кафедри стали використовувати сучасні інтерактивні методики (проблемне навчання, анотування фахових статей) мультимедійні засоби навчання. До основних дисциплін і модулів були підготовлені електронні глосарії, набори слайдів, зібрано бібліофонд. В освітньому процесі широко використовуються останні документи ЄС і провідних міжнародних організацій, зарубіжні бази даних.

Розвиток європейських досліджень на кафедрі європейської інтеграції розпочався з дня її заснування. Його відрізняють дві якісні характеристики: формування інтегрованого дослідницького середовища та створення системи вузівського викладання, яке включає відповідні навчальні дисципліни та їх методичне забезпечення.

Треба віддати належне тому, що ключову роль в створенні інтегрованого наукового середовища відіграла Національна академія державного управління при Президентові України. Викладачі активно взаємодіють один з одним і здійснюють відповідні проекти.

В практику дослідницької роботи увійшли міжнародні проекти, постійно проводяться конференції та видання наукових праць разом з зарубіжними колегами. Географія наукового співробітництва кафедри є досить широкою.

На кафедрі європейської інтеграції забезпечена підготовка кандидатських і докторських дисертацій через аспірантуру та прикріплення до кафедри здобувачів. За 10 років свого існування кафедрою підготовлено 11 кандидатів наук з державного управління та 2 доктора наук з державного управління.

Наукова школа кафедри увібрала в себе найкращі дослідження вітчизняних інтеграційних досліджень.

Співробітники кафедри активно публікуються а) у провідних вітчизняних та зарубіжних журналах – «Transylvanian Review of Administrative Sciences» (університет Babes-Bolyai, м. Клуж, Румунія), «NISPAcee Journal of Public Administration and Policy» (м. Братислава, Словаччина); б) збірках наукових праць – «Democratic Governance in the Central and Eastern European Countries: Challenges and Responses for the Twenty-first Century», NISPAcee (м. Братислава, Словаччина), «Public Administration and Public Policy Degree Programmes in Europe: the Road from Bologna», NISPAcee (м. Братислава, Словаччина), «Ukraine und Deutschland – Politic und Verwaltung im demokratischen Rechtsstaat» (університет м. Ростока, Німеччина), «Global Trends in Public Sector Reform» (м. Брюссель, Бельгія), «Approaches to Administrative Reform in selected Countries. A Civil Service Perspective» (університет Ікхай, Індія); беруть участь у міжнародних експертних групах (експертна група ООН «Етика, інтеграція, звітність у державному секторі: повернення довіри до уряду шляхом реалізації Конвенції ООН проти корупції»).

Викладачі – автори підручників (для використання в дистанційному режимі) з проблем історії євроінтеграції, європейського адміністративного простору, європеїзації державної служби України в межах проекту TACIS «Тренінгові програми для підготовки державних службовців України (V-VII категорій) з питань європейської інтеграції».

За сприянням Кривцової В. М. (завідувача) підготовлено та опубліковано «НАТО та євроатлантична інтеграція України».

Спеціалістами кафедри європейської інтеграції було проведено цілу низку науково-дослідних робіт, наприклад, за такими темами, як «Стратегічне планування зовнішньоекономічної інтеграції регіону як складова сталого розвитку», яка була націлена на вирішення практичних завдань, пов'язаних зі стратегічним плануванням зовнішньоекономічної інтеграції регіону, обов'язковою передумовою є визначення відповідних механізмів державного управління та побудова на їх базі моделі, яка буде не тільки представляти зв'язки між всіма гілками виконавчої влади, об'єктами та суб'єктами управління, але і представляти процеси зовнішньоекономічної інтеграції в динаміці.

За темою НДР «Концептуальні засади створення та розвитку індустріальних парків», досліджуваного на засадах узагальнення світового досвіду щодо визначення та розвитку територій пріоритетного розвитку встановити ресурсно-інфраструктурні особливості забезпечення та постановки проєктів індустріальних парків на прикладі районів Одеської області.

У темі «Маркетингове дослідження інвестиційного потенціалу Одеської області» на засадах маркетингового обґрунтування «Програми залучення інвестицій в Одеську область» визначили ресурсно-інфраструктурні особливості залучення інвестицій до господарського комплексу Одеської області та перспективні напрями формування і розвитку інвестиційного потенціалу районів області у контексті забезпечення його сталого розвитку.

У науково-дослідній роботі на тему «Розвиток транскордонного співробітництва в умовах Європейської політики сусідства» висвітлено теоретико-методологічні, організаційно-правові та практичні аспекти формування міжрегіонального та транскордонного співробітництва, проаналізовано нормативно-правове регулювання транскордонного співробітництва в умовах Європейської політики сусідства, визначено процедури практичної діяльності у сфері транскордонного співробітництва в рамках Інструменту європейського сусідства і партнерства.

Кафедра має добрі партнерські відносини з Представництвом МЗС України в м. Одесі, Представництвом Світового банку в Україні, Представництвом Європейського Союзу в Україні, Місією Європейського Союзу прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM), виконавчими органами Одеської міської ради, Управлінням зовнішньоекономічної діяльності та європейської інтеграції Одеської обласної державної адміністрації та ін. Також підтримуються контакти з генеральними консульствами Республік Польща, Румунія, Болгарія, Греція, які розташовані в м. Одеса, центром регіонального розвитку «Топ-Кая», який є партнером всеукраїнської мережі «Громадські ініціативи України», федеральним союзом європейських національних меншин (FUEN), європейським центром з питань меншин (ЕСМІ).

Налагоджена співпраця зі спорідненими кафедрами ВНЗ України, а також із закордонними науковими закладами, зокрема: Університетом політичних та адміністративних наук м. Ростока (Німеччина), Академією управління при Президенті Республіки Білорусь, Федеральним державним освітнім закладом вищої професійної освіти «Волгоградська академія державної служби» (м. Волгоград, Російська Федерація), Північно-Західною академією державної служби Російської академії державної служби при Президенті Російської Федерації (м. Санкт-Петербург, Російська Федерація), Академією публічного управління при Президенті Республіки Молдова (м. Кишинів, Республіка Молдова), Національним інститутом адміністрування (Румунія).

Час створення кафедри припав на період, коли до Європейського Союзу вступала велика кількість нових держав Центральної та Східної Європи. Ця подія була надзвичайно актуальною. Вона хвилювала не тільки спеціалістів, які безпосередньо займалися цим питанням, – дипломатів співробітників міністерств та відомств, – але й широке коло експертів різноманітних профілів, а також громадськість. Експерти кафедри користувались великим попитом з боку державних органів та ЗМІ. Особливого значення набули питання про те, як розширення вплине на внутрішню та зовнішню політику Європейського Союзу та, головне, – як воно відіб'ється на Україні та її взаємовідносинах зі старими і новими членами ЄС.

У результаті проведеної роботи налагоджено прямі контакти між факультетом менеджменту інституту та факультетом економіки та адміністрування Яського Університету з метою створення у перспективі на базі факультету сучасної системи бізнес-освіти європейського рівня; підготовлено 2 спільних проекти в освітній сфері, що будуть профінансовані за рахунок коштів освітніх програм Європейської Комісії та Європейської програми сусідства у поточному, 2015 році; тільки у 2015 році опубліковано 5 статей у збірнику «Journal of Public Administration, Finance and Law» (Румунія).

З Яським Університетом розроблено проект спільного проведення наукових досліджень за темою «Strategy of local public administration for external financing of economic development in Eastern European countries» з фінансуванням за програмою Горизонт – 2020.

К.т.н, доцент кафедри Комаровський В. В., аспірант кафедри Бондарук В. І. взяли участь у міжнародній конференції «Валютні, фінансові та банківські питання в країнах Центральної та Східної Європи: шляхи подолання економічної кризи в країнах Центральної та Східної Європи», що відбулись 10–12 квітня 2014 року у м. Ясси.

Завершується офіційна реєстрація проекту за програмою Еразмус + (пріоритет КА1 – Навчальна мобільність) як офіційного партнера європейських університетів.

Визначено порядок та зміст апікаційних форм для реєстрації онлайн інституту в європейській базі даних отримувачів грантів. Реєстрація проведена в базах даних Еразмус, Горизонт – 2020 та ПАДОР.

У рамках підписання та ратифікації Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом, протягом травня-вересня викладачі та аспіранти кафедри європейської інтеграції під керівництвом завідувача кафедри Кривцової В. М. провели ряд виїзних семінарів у м. Килія Одеської області, м. Миколаєві, м. Херсоні та м. Одесі. Семінари були присвячені розгляду основних аспектів Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Працівники кафедри систематично беруть участь у діяльності робочих груп з пріоритетних напрямів реформування системи державного управління в сфері європейської інтеграції.

В даний час співробітниками кафедри розроблені і читаються біля 10 навчальних курсів на факультетах державного управління та менеджменту.

Стало невід'ємною традицією кафедри щорічно організовувати та змістовно проводити різноманітні заходи в інституті та на регіональному рівні, присвячені Дню Європи.

У рамках заходів проводяться тематичні зустрічі у форматі відеоконференцій, круглі столи з актуальних питань європейської інтеграції та виставка публікацій Європейського Союзу, наукові дискурси про європейську інтеграцію.

Євроінтеграційний напрямок сьогодні є досить актуальним через те, що Україна функціонує у контексті провідних світових процесів сучасного політичного розвитку, а знання з цих дисциплін допоможуть вирішенню низки економічних та суспільно-політичних проблем, з якими стикається наша держава.

У Стратегії національної безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015, сферу інтеграції України в Європейський Союз віднесено до однієї з найважливіших сфер державної політики на сучасному етапі. В документі, зокрема, йдеться про те, що «поділяючи спільні з ЄС цінності та стратегічні цілі, Україна розглядає інтеграцію в політичні та економічні структури Європейського Союзу як пріоритетний напрям своєї зовнішньої і внутрішньої політики».

Угода про Асоціацію між Україною і ЄС також визначає стратегічні орієнтири для проведення системних політичних соціально-економічних реформ в Україні, широкомасштабної адаптації законодавства України до норм і правил ЄС. Україна забезпечуватиме поступову конвергенцію у сфері зовнішньої і внутрішньої політики та розвиватиме взаємодію у рамках Спільної безпекової і оборонної політики ЄС для посилення спроможностей сектору безпеки і оборони, а також підтримання міжнародної безпеки і стабільності. Можна стверджувати й про те, що членство України в ЄС сприятиме зміцненню довіри й безпеки в регіонах Східної Європи та Чорного моря.

За таких непростих умов сьогодення колектив кафедри спроможний й надалі творчо й результативно впроваджувати нові ідеї.